

je bila ruska, teater Tairov, druga pa dunajska z Elisabetho Bergnerjevo. Ruska je bila ruska, to se pravi, kar je na moči in silini nedostajalo igravki sv. Ivane, se je izenačevalo z visokim potencialom ansamblske igre in režijske enotnosti. Dunajska pa je bila — El. Bergner. V individualistično režirani igri igravcev je neomejeno gospodarila Bergnerjeva, ki je s sveto Ivano izdelala najgenialnejšo odrsko podobo, kar si jih je mogoče misliti. Sv. Ivane v igri Slovenke Podgorske žal nisem videl.

Župančičev prevod drame je lep. Tudi knjižno je izdaja čedna. Zunanost se malo naslanja na Fischerjeve izdaje v Berlinu, ako me spomin ne vara, glede tiska bi pa želel vsekakor manj rogovilaste črke in tudi mehkejši papir.

Rajko Ložar

Aleksander Blok: Dvanajst. Prevedel Mile Klopčič. »Proletarska knjižnica« v Ljubljani, 1928. Uvod je napisal Bratko Kreft in dal pesmi literarno dopolnilo. Pesem, ki je vzbudila pozornost v svetu, odpira z brezobzirnim impresionističnim naturalizmom pogled v čuvstvovanje ruskega človeka ob prelomu. Simboličen zaključek: za dvanajstimi se plazi lačen pes (preteklost), pred njimi stopa Krist (odrešenje) je še izraz poetičnega simbolizma, ki je bil pač mogoč in verjeten ob času, ko je pesem nastala, danes pa se zdi za Rusijo anahronizem. Prevod je čist in domač. Oprema Mihe Maleša je izrazita, knjiga sama pa tiskarsko premalo skrbno izdelana.

F. K.

UMETNOST

UMETNIŠKO LETO 1928

1. Razstave

Ljubljanski letni razstavní repertoar se je zadnja leta nekam ustalil in dobil obliko, ki se mi zdi, da precej odgovarja našim umetniškim in splošno kulturnim razmeram: Vsako leto se priredi par domačih razstav, ki so več ali manj programatsko, sistematsko prirejene, poleg njih pa več slučajnih; skoro obilgatna je postala tudi razstava na velesejmu, zraven pa še kaka inozemska razstava — to je okvir, ki bi smotrno izrabljen Ljubljani kot kulturnemu središču popolnoma zadostoval.

Posmrtna kolektivna razstava slik Ivane Kobilce (1862—1926). Razstava je bila prirejena po izbornu uspelem vzoru Groharjeve spominske razstave in je za utemeljitev točnega znanja o naši umetniški polpreteklosti in sodobnosti podobno oni neprecenljive vrednosti. Razstavljenih je bilo po umetnostno zgodovinskem vidiku izbranih in kronološko grupiranih 185 slik in 15 grafik. Izmed slikaričinih glavnih del so bile razstavljene: Kavopivka, Citrarica, Portret Fani Kobilce, Poletje, V lopi, Likarice, Pariška branjevka, Dama z boo, Otroci v travi, Portret J. J. Strossmayerja, Slovenija se klanja Ljubljani, več lastnih podob, potret Mire Knezove in mnogo cvetličnih tihožitij. Bilo je tudi nekaj skic za stenske in cerkvene slike v Sarajevu ter cela serija pozornosti vrednih studij in skic po naravi. V glavnem se jasno ločijo tri faze: V prvi prevladuje temni kolorit akademske šolske vzgoje, v drugi se njena paleta razjasni pod vplivom pleinairističnega slikanja, v tretji in zadnji pa najde neke vrste kom-

promis med obema; svetli kolorit sicer ostane stalen, vendar pa je sedaj umetno uglašen, omiljen in gledan kakor skoz kopreno. V svoji zreli življenjski dobi se je z občudovanja vredno korajžo lotila monumentalnih nalog, vendar sta ostala njeno pravo torišče od začetka do konca ženski portret in cvetlično tihožitje, ki je postalo v njeni zadnji dobi njena posebnost. V telničnem oziru in v realističnem podanju modela je bila njena glavna moč. Kljub temu, da je bila po svojem življenju in osebnih zvezah najožja sodobnica impresionistov, ji je impresionizem vendar ostal tuj, odločivno oplodil pa jo je plein air, ki pa ji tudi ni postal umetniški cilj, ampak samo sredstvo, dočim je ostal njen umetniški cilj vedno ali enostavno realističen ali z realizmom spojen literaren.

Razstava slovenske moderne umetnosti 1918—1928, ki se je vršila pod firmo Umetniške Matice na velesejmu, je imela namen pokazati, kaj je ustvarila naša povojna generacija v prvih desetih letih narodne svobode. Žal ta razstava iz več vzrokov ni tako uspela, kakor bi bili želeli. Tako je en del povojnih umetnikov razstavil samostojno istočasno v Jakopičevem paviljonu, pa tudi to, kar je bilo razstavljeno, ni bilo izbrano z zadostno historično in kvaliteto kritiko in tako ni uspela niti slika obsega ustvarjanja povojne generacije, še manj pa slika njegove kvalitete. Razdeljena je bila ta razstava na štiri glavne oddelke. V propagandnem oddelku so bili razstavljene katalogi in kritike razstav ter reprodukcije izvršenih del. V dekorativnem oddelku je bila razstavljena knjižna oprema, sobna oprema, kostimi, inscenacije in keramika. Prav tu se je pogrešala nepotrebna izbira res pomembnega in najboljšega in smotrna, učinkovita razvrstitev. Posebno v tem oddelku se je videlo, da manjka naši moderni osrednje umetniške osebnosti in notranje discipline. Zasluga za zrevočioniranje raznih panog naše umetne obrti, za njeno moderniziranje in napredek ti generaciji ni mogoče odrekati, povsod pa se javlja več volje kot smotrnega, točno usmerjenega dela. Ob tej priliki je bilo posebno jasno čutiti, da se lotevamo pogosto nalog, ki jim še nismo kos in je v splošnem značaju prevladoval občutek nedozorelosti. Poraja se nam misel, da naši mladi talenti vsled gmočnih razmer, ki jim dovolijo komaj za silo dovršiti študije, po večini obične na nedozoreli stopnji; drug važen vzrok pa je nedvomno ta, da se v svojem delu preveč razbijejo na razne poskuse, namesto da bi si ustvarili temeljito prakso v eni stroki in so sploh preveč prisiljeni delati brez ozke zveze s kako praktično nalogo. Tako nastajajo posamezna, po nedvomnem talentiranem zamislu zanimiva dela, nikjer pa doslej ne vidimo, da bi stremljenja mladih prešla v organizirano splošno pomembno smer. Tako je naravnost smešno in tragično, da kljub velikim ilustratoričnim talentom in dokazano usposobljenostjo tako v risarski kot v raznih grafičnih tehnikah, ki jih predstavljajo Božidar Jakac, France in Tone Kralj, Miha Maleš in Lojze Spazapan, prav za prav le nismo ustvarili svoje ilustrativne kulture. Domicijan Serajnik in Janko Omahen sta edina, ki sta si ustvarila predpogoje, na katerih se smotrno lahko razvijata in izpopolnjujeta. Na tiskarskem polju se je sicer marsikaj